

מ"ח 4875/15 - אחמד אבו הלאל, זיוה גינזבורג נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 4875/15

לפני:

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין

המבקשים:

1. אחמד אבו הלאל
2. זיוה גינזבורג

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשה למשפט חוזר

בשם המבקשים:

עו"ד אייל בסרגליק; עו"ד רות חדד ישעיהו

בשם המשיבה:

עו"ד יוסף (ג'ואי) אש; עו"ד קמיל עטילה

החלטה

א. בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984. ביום 10.11.13 הרשיע בית משפט השלום בחדרה בת"פ 14601-06-12 (השופט א' קפלן) את המבקשים, על-פי הודאתם, ב-26 עבירות של אי הגשת דוחות במועד לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. על המבקשים נגזרו 8 חודשי מאסר בפועל ו-3 חודשי מאסר על תנאי. ערעור המבקשים לבית המשפט המחוזי בחיפה (השופט הבכיר י' גריל, השופט כ' סעב והשופט העמית ש' ברלינר) נדחה ביום 26.3.15 בתיק עפ"ג 37977-11-14. בקשת רשות ערעור שהגישו המבקשים לבית משפט זה (השופט ס' ג'ובראן) נדחתה ביום 29.6.15 בתיק רע"פ 4173/15. הבקשה למשפט חוזר התקבלה ביום 13.7.15. חוות דעת מטעם היועץ המשפטי לממשלה התקבלה ביום 22.7.15.

רקע והליכים קודמים

ב. המבקשים הם מנהליה של חברת א.ג. יסודות בע"מ (להלן החברה). במסגרת תפקידם נמנעו המבקשים במודע מהגשת עשרה דוחות תקופתיים במועדים האפשריים על פי תקנה 20 לתקנות מס ערך מוסף, התשל"ו-1976 (להלן: תקנות מע"מ) בין החודשים פברואר 2010 לאוקטובר 2011, וכן נמנעו במודע מהגשת 16 דוחות תקופתיים בין החודשים מאי 2007 לדצמבר 2009. יצוין, כי מדובר בשני כתבי אישום נפרדים שהוגשו במועדים שונים וצורפו. לפי הודאתם, הורשעו המבקשים איפוא ב-26 עבירות של אי-הגשת דוחות במועד כנדרש בחוק.

ג. ביום 2.10.14 נגזר דינם של המבקשים בבית משפט השלום. בגזר הדין נתן בית המשפט דעתו מזה לפגיעה בקופת המדינה ובסדר הציבורי, ולכך שהמחדלים טרם הוסרו חרף מספר דחיות שניתנו למבקשים לשם כך ומזה להיעדר עבר פלילי קודם. בית משפט השלום ציין, כי הצדדים חלוקים בנוגע לגובה קרן המס המגיעה בגין הדוחות שלא הוגשו, אך שהדבר לא הוכח לכאן או לכאן ולכן אין לתת לשאלה זו משקל.

ד. ביום 26.3.15 דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המבקשים על גזר-דינם. בית המשפט המחוזי נתן דעתו להודיית המבקשים, ולהיעדר עבר פלילי מצידם, אך גם לריבוי העבירות, להמשך אי-הדיווח מצד המבקשים אף לאחר הגשת כתב האישום הראשון בעניינם, למצבה הנפשית של המבקשת 2, ולאי-הסרת המחדלים על-ידי המבקשים חרף משך הזמן הארוך שהיה בידם לעשות כן.

ה. ביום 29.6.15 נדחתה בקשת רשות ערעור שהוגשה לבית משפט זה, תוך שנשקלו שוב כמות העבירות, אורך תקופת ההפרה, ואי-הסרת המחדלים חרף מספר רב של דחיות לשם כך בכל הערכאות. לשלמות התמונה יצוין, כי לאורך השתלשלות התיק הוגשו מספר רב של בקשות לעיכוב ביצועו של עונש המאסר, והאחרונה בהן נדחתה ביום 14.7.15 לאחר שבקשות שונות נתקבלו.

הבקשה למשפט חוזר

ו. טענתם העיקרית של המבקשים היא כי ביום 30.6.15 – בטרם נדחתה בקשתם לרשות ערעור – הסירו את כל מחדליהם במלואם. לטענתם, הסרת המחדלים על-ידיהם היא עובדה חדשה העשויה לשנות את תוצאות המשפט לטובתם, בגדרי העילה למשפט חוזר שבסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984. המבקשים מצביעים על כך שכל הערכאות שדנו בעניינם ציינו את עובדת אי-הסרת המחדלים כשיקול רלבנטי בקביעת גזר הדין. בנוסף, המבקשים מפנים לשורת פסקי-דין בהם הסרת מחדלים – או אי-הסרתם – הובאה בחשבון במסגרת הענישה. לבסוף, המבקשים מזכירים את נסיבותיהם האישיות: היותם ראשי תא משפחתי ענף ובו שבעה ילדים, שאחד מהם קטין; מצבה הנפשית של המבקשת 2; היעדר הרשעות קודמות; הטענה כי הסיבה לעבירה אינה רצון להתעשר אלא משבר כלכלי אליו נקלעה החברה, וכי כליאתם תוביל לקריסה כלכלית של החברה אשר תפגע קשות במשפחותיהם. נאמר גם, כי במאסרם עלולים המחדלים לא להיות מוסרים שכן חלק ניכר מן התשלומים מהם שולם על-ידי שיקים, מעותדים.

ז. מטעם היועץ המשפטי לממשלה נטען, כי ספק אם תשלום החוב – על-ידי שיקים שפרעונם מוטל בספק – יכול להיחשב הסרת המחדלים לצורך התחשבות בעונש. יתרה מזאת נטען, כי גם אילו דובר בהסרת מחדלים מלאה, אין לתת לה משקל לעניין

העונש בשלב כה מאוחר של ההליך השיפוטי; זאת, שכן קביעה אחרת תתמרץ את מפרי החוק לחכות ולראות כיצד יסתיים משפטם מבלי להסיר את מחדלם, ולהשתמש בחובם לקופת המדינה כמעין "קלף מיקוח" לעניין העונש. בנוגע לנסיבות האישיות של המבקשים, נטען כי בעבירות כלכליות יש להעדיף את האינטרס הציבורי על פני הפגיעה שתיגרם לנאשם בשל מעשיו. עוד נאמר כי כל הערכאות כבר נתנו דעתן לנסיבות האישיות להן טוענים המבקשים.

הכרעה

ח. לאחר עיון בבקשה על נספחיה וכן בתגובת המדינה, אין בידי להיעתר לבקשה. בבסיסו של מוסד המשפט החוזר, המעוגן בסעיף 31 לחוק בתי המשפט עומדת כנודע השאיפה ליצירת איזון בין שני ערכים מרכזיים: מזה – עקרון חקר האמת, מתוך הכרה בכך שמערכת משפטית באשר היא מעשה אנוש אינה חפה משגגות; ומזה – עקרון סופיות הדיון והתכליות שבבסיסו (ראו מ"ח 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פסקאות 33-35 לפסק דינו של הנשיא ברק (1997); מ"ח 5251/13 פרי נ' מדינת ישראל (2014)). בסעיף 31 לחוק בתי המשפט הוגדרו ארבע עילות אשר בהתקיימן רשאי בית המשפט להורות על משפט חוזר. הבקשה הנוכחית משליכה את יהבה על סעיף 31(א)(2), שעניינו בעובדות או ראיות העשויות להצדיק קיום משפט חוזר. ואולם, במובהק לא לכגון דא כיון המחוקק בחקקו את סעיף 31(א)(2). דעת לנבון נקל, כי סעיף זה – כמו רעיון המשפט החוזר בכלל – נחקק למטרה אחרת: מהפך בתחום העובדתי-ראייתי העשוי לשנות מן הקצה את תוצאות המשפט. יפים לכך דברי המשנה לנשיאה א' ריבלין: "בשורה ארוכה של החלטות הובהר כי המשפט החוזר הוא החריג לכלל ולא הכלל עצמו [...] וכי לא יתקיים משפט חוזר רק משום שנאשם מתקשה להשלים עם הרשעתו ועותר לליבון עניינו מחדש [...] המשפט החוזר, כך הודגש, לא נועד להוות כלי קיבולת, שבמסגרתו יוכל נאשם לשוב ולהתעמת עם ממצאים עובדתיים ואחרים שנקבעו לחובתו" (מ"ח 10262/09 פרי נ' מדינת ישראל, פסקה 43 לפסק-דינו (2010)). וכן ראו דבריו מכבר של הנשיא מ' שמגר "מי שמחליט על המשפט החוזר, איננו פועל פעולה אוטומטית, המעוגנת אך ורק בקיומה או בהעלאתה של טענה עובדתית, אלא עליו גם לבחון, אם העובדה או הראיה כאמור בסעיף 31(א)(2) שוקלות דיין על-מנת להצדיק ביטולו של הליך שנסתיים כדי להחזיר את הגלגל אחורה" (מ"ח 6/84 מאמא נ' מדינת ישראל, פסקה 2 לפסק-דינו (1984)). משפט חוזר הוא מאורע דרמטי בתולדות התיק, והגדרת "עובדות או ראיות" חדשות אינה יכולה לחול על מאורע תהליכי "פשוט", שהיה ניתן למימוש בכל שלב ומהותו היתה ידועה לכל, ללא כל קרבה ל"דרמטיות" שבסעיף 31(א)(2), כמו בנידון דידן. לא בעילת משפט חוזר עסקינן איפוא לאמיתם של דברים.

ט. מעבר לצורך נציין, כי ככתוב מעלה, הסרת המחדלים היא מרכיב אחד בתוך מערכת שיקולים שעמדה בפני כל ערכאה בתיק; לפיכך, ספק אם היא כשלעצמה הייתה משנה מהותית את התוצאה הסופית. נוסף על כך, מקובלת עליי עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה קבלת טיעונם של המבקשים משמעה המרצת חייבים שלא לשלם את חובם במועד והכבדה יתרה על הרשות. מקרה דומה נדון ברע"פ 1546/05 שמחוני נ' מדינת ישראל (2005), שם ציין השופט ס' ג'ובראן כלהלן: "מטענת המבקש עולה, כי הוא יהיה מוכן לשלם את ההמחאה הבנקאית שבידיו אך ורק אם תינתן לו הקלה בעונשו". הנידון דידן דומה במישור התוצאתי, אף בלא שנידרש לכוונת המבקשים, ומצב זה אין להלום. כללם של דברים, תשלום הכספים בשלבים מאוחרים ביותר של ההליך השיפוטי, אינו יכול איפוא להצדיק את השימוש במוסד המשפט החוזר, הן בדיני המשפט החוזר והן במובן הצדק היסודי. מס אינו "צדקה" לקופת המדינה, אלא חוב שפרעונו באיחור של שנים – ולאחר ניהול הליכים שיפוטניים ארוכים – אינו יכול לעמוד למבקשים כזכות ההופכת את הקערה על פיה (ראו גם רע"פ 4323/14 מולדוב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 לפסק-דינו של השופט שהם (2014)), ואיני מביע

דעה באשר למשקלה בעתיד של הסרת המחדלים, ככל שאכן תבוצע במלואה, בתחומים אחרים.

אין איפוא מקום להיעתר לבקשה.

ניתנה היום, כ' באב התשע"ה (5.8.2015).

המשנה לנשיאה